

Leiden

Normenkader accountantscontrole jaarrekening 2021

Relevante wet- en regelgeving in het kader van de rechtmatigheidscontrole

Opgesteld op basis van het door de gemeenteraad vastgestelde Controleprotocol voor de accountantscontrole jaarrekening 2014 en verder

(RV 14.0054)

Versie: 1
Datum: april 2022
Kenmerk: **Z/22/3381992**

Bestuurlijke samenvatting

1.	Dit normenkader wordt opgesteld omdat.....	3
1.1	...het de reikwijdte van de accountantscontrole bepaalt.....	3
1.2	...en het een verplicht document is op grond van de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV	5
2.	Rechtmatigheid.....	6
2.1	...is het voldoen aan wet- en regelgeving... ..	6
2.2	...waarbij de accountant alleen toetst op financiële rechtmatigheid, aan de hand van 3 criteria	6
3.	Operationalisatie 3 criteria voor rechtmatigheid: normenkader jaarrekeningcontrole 2020 Leiden	8
3.1	Inventarisatie relevante wet- en regelgeving gemeente Leiden (voorwaardencriterium)	8
3.2	Spelregels voor autorisatie begroting, begrotingswijzigingen en investeringskredieten gemeente Leiden (begrotingscriterium).....	16
3.3	Beleid inzake voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik gemeente Leiden (M&O-criterium)	17

1. Dit normenkader wordt opgesteld omdat...

1.1 ...het de reikwijdte van de accountantscontrole bepaalt

Voor de controle van de jaarrekening van de gemeente Leiden is door de gemeenteraad een onafhankelijke accountant benoemd. De accountant controleert het getrouwe beeld van de jaarrekening én de rechtmatigheid. Rechtmatigheid is één van de kernbegrippen van goed overheidsbestuur. Burgers en bedrijven moeten er op kunnen vertrouwen dat overheden publieke gelden rechtmatig verwerven en besteden. Daarom nemen overheden zelf maatregelen in de organisatie die waarborgen verschaffen, zoals in Leiden bijvoorbeeld uitgewerkt in het Algemeen Controleplan (ACP) gemeente Leiden 2021 (Z/21/3239166) en controleert ook de externe accountant.

De accountant zal als alles in orde is bij de jaarrekening 2021 een controleverklaring afgeven waarin het volgende wordt verklaard:

‘Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening **een getrouw beeld** van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2021 als van de activa en passiva van de gemeente Leiden op 31 december 2021 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2021 in alle van materieel belang zijnde aspecten **rechtmatig tot stand gekomen** in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder gemeentelijke verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader.’

Het normenkader heeft betrekking op bovenstaande tweede bullit. Welke wet- en regelgeving *relevant is*, is deels al bepaald in de Kadernota Rechtmatigheid 2022 van de Commissie BBV. Per definitie relevant zijn:

- **Externe wetgeving van hogere overheden.** Wel met de nuance dat alleen wet- en regelgeving in dit kader van belang is die bepalingen bevat over financiële beheershandelingen. Zie voor meer informatie hierover hoofdstuk 2 van dit Normenkader.
- **Interne verordeningen en besluiten (met kaderstellend karakter) van de gemeenteraad.** Ook hierbij geldt bovenstaande nuance over financiële beheershandelingen

Kerncriterie Richtsnoeter 2017	
1	Stadig
2	Commissie BIV en Lustratie
2.1	Acquiescent niet afgeluid
2.2	Verduyde Commissie BIV
2.3	Opdracht afgeleverd niet afgeluid
3	Rechtelijke verandering niet
3.1	Rechtspraak is niet afgeleverd van de administratieve
3.2	niet afgeleverd
3.3	Commissie BIV en Lustratie
3.4	Acquiescent niet afgeluid
4	Taakgroep van de administratieve
4.1	Standaard berekening
4.2	Administratieve berekening
5	Standaard berekening
5.1	Specifieke berekening
5.2	Acquiescent niet afgeluid
5.3	Administratieve berekening
6	Commissie BIV en Lustratie
6.1	Acquiescent niet afgeluid
6.2	Verduyde Commissie BIV
6.3	Opdracht afgeleverd niet afgeluid
6.4	Rechtelijke verandering niet
6.5	Rechtspraak is niet afgeleverd van de administratieve
6.6	niet afgeleverd
6.7	Commissie BIV en Lustratie
6.8	Acquiescent niet afgeluid
6.9	Verduyde Commissie BIV
6.10	Opdracht afgeleverd niet afgeluid
6.11	Rechtelijke verandering niet
6.12	Rechtspraak is niet afgeleverd van de administratieve
6.13	niet afgeleverd
6.14	Commissie BIV en Lustratie
6.15	Acquiescent niet afgeluid
6.16	Verduyde Commissie BIV
6.17	Opdracht afgeleverd niet afgeluid
6.18	Rechtelijke verandering niet
6.19	Rechtspraak is niet afgeleverd van de administratieve
6.20	niet afgeleverd
6.21	Commissie BIV en Lustratie
6.22	Acquiescent niet afgeluid
6.23	Verduyde Commissie BIV
6.24	Opdracht afgeleverd niet afgeluid
6.25	Rechtelijke verandering niet
6.26	Rechtspraak is niet afgeleverd van de administratieve
6.27	niet afgeleverd
6.28	Commissie BIV en Lustratie
6.29	Acquiescent niet afgeluid
6.30	Verduyde Commissie BIV
6.31	Opdracht afgeleverd niet afgeluid
6.32	Rechtelijke verandering niet
6.33	Rechtspraak is niet afgeleverd van de administratieve
6.34	niet afgeleverd
6.35	Commissie BIV en Lustratie
6.36	Acquiescent niet afgeluid
6.37	Verduyde Commissie BIV
6.38	Opdracht afgeleverd niet afgeluid
6.39	Rechtelijke verandering niet
6.40	Rechtspraak is niet afgeleverd van de administratieve
6.41	niet afgeleverd
6.42	Commissie BIV en Lustratie
6.43	Acquiescent niet afgeluid
6.44	Verduyde Commissie BIV
6.45	Opdracht afgeleverd niet afgeluid
6.46	Rechtelijke verandering niet
6.47	Rechtspraak is niet afgeleverd van de administratieve
6.48	niet afgeleverd
6.49	Commissie BIV en Lustratie
6.50	Acquiescent niet afgeluid
6.51	Verduyde Commissie BIV
6.52	Opdracht afgeleverd niet afgeluid
6.53	Rechtelijke verandering niet
6.54	Rechtspraak is niet afgeleverd van de administratieve
6.55	niet afgeleverd
6.56	Commissie BIV en Lustratie
6.57	Acquiescent niet afgeluid
6.58	Verduyde Commissie BIV
6.59	Opdracht afgeleverd niet afgeluid
6.60	Rechtelijke verandering niet
6.61	Rechtspraak is niet afgeleverd van de administratieve
6.62	niet afgeleverd
6.63	Commissie BIV en Lustratie
6.64	Acquiescent niet afgeluid
6.65	Verduyde Commissie BIV
6.66	Opdracht afgeleverd niet afgeluid
6.67	Rechtelijke verandering niet
6.68	Rechtspraak is niet afgeleverd van de administratieve
6.69	niet afgeleverd
6.70	Commissie BIV en Lustratie
6.71	Acquiescent niet afgeluid
6.72	Verduyde Commissie BIV
6.73	Opdracht afgeleverd niet afgeluid
6.74	Rechtelijke verandering niet
6.75	Rechtspraak is niet afgeleverd van de administratieve
6.76	niet afgeleverd
6.77	Commissie BIV en Lustratie
6.78	Acquiescent niet afgeluid
6.79	Verduyde Commissie BIV
6.80	Opdracht afgeleverd niet afgeluid
6.81	Rechtelijke verandering niet
6.82	Rechtspraak is niet afgeleverd van de administratieve
6.83	niet afgeleverd
6.84	Commissie BIV en Lustratie
6.85	Acquiescent niet afgeluid
6.86	Verduyde Commissie BIV
6.87	Opdracht afgeleverd niet afgeluid
6.88	Rechtelijke verandering niet
6.89	Rechtspraak is niet afgeleverd van de administratieve
6.90	niet afgeleverd
6.91	Commissie BIV en Lustratie
6.92	Acquiescent niet afgeluid
6.93	Verduyde Commissie BIV
6.94	Opdracht afgeleverd niet afgeluid
6.95	Rechtelijke verandering niet
6.96	Rechtspraak is niet afgeleverd van de administratieve
6.97	niet afgeleverd
6.98	Commissie BIV en Lustratie
6.99	Acquiescent niet afgeluid
7	Commissie BIV en Lustratie
7.1	Acquiescent niet afgeluid
7.2	Verduyde Commissie BIV
7.3	Opdracht afgeleverd niet afgeluid
7.4	Rechtelijke verandering niet
7.5	Rechtspraak is niet afgeleverd van de administratieve
7.6	niet afgeleverd
7.7	Commissie BIV en Lustratie
7.8	Acquiescent niet afgeluid
7.9	Verduyde Commissie BIV
7.10	Opdracht afgeleverd niet afgeluid
7.11	Rechtelijke verandering niet
7.12	Rechtspraak is niet afgeleverd van de administratieve
7.13	niet afgeleverd

1.2 ...en het een verplicht document is op grond van de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV

In paragraaf 3.1.3 van de Kadernota Rechtmatigheid 2022 is het volgende aangegeven:

'<.....> Het college is primair verantwoordelijk voor de naleving van de wet- en regelgeving en moet dus permanent inzicht hebben in de van toepassing zijnde relevante wet- en regelgeving. Dit betreft het normenkader. Het college stuurt het normenkader naar de raad. De raad stelt het normenkader vast. Om het normenkader te kunnen gebruiken voor de interne beheersing moet het normenkader worden geoperationaliseerd. Ten behoeve van de uitwerking is het van belang dat bekend is welke bepalingen van de regelgeving relevant zijn voor het rechtmatigheidsbeheer <.....>.

Op basis van de relevante bepalingen kan aan de hand van een risicoanalyse worden bepaald, welke beheersingsmaatregelen moeten worden genomen. De beheersorganisatie moet zodanig zijn ingericht dat naleving van wet- en regelgeving (= het normenkader) met voor de gemeente financiële consequenties zichtbaar en toetsbaar wordt vastgelegd. Het uiteindelijke resultaat moet zijn dat een gemeente aantoonbaar wet- en regelgeving naleeft <.....>.'

2. Rechtmatigheid...

2.1 ...is het voldoen aan wet- en regelgeving

Rechtmatigheid is inmiddels een vertrouwde term bij gemeenten, maar wat is precies? Kort samengevat: het naleven van wet- en regelgeving. Dat lijkt eenvoudig en al snel roept iedereen: 'dat doen we toch ook al'? Dat het zo simpel niet is, is de afgelopen jaren echter wel gebleken bijvoorbeeld binnen het sociaal domein. Het probleem zit vaak in het *kunnen aantonen* dat je als gemeente handelingen rechtmatig hebt verricht.

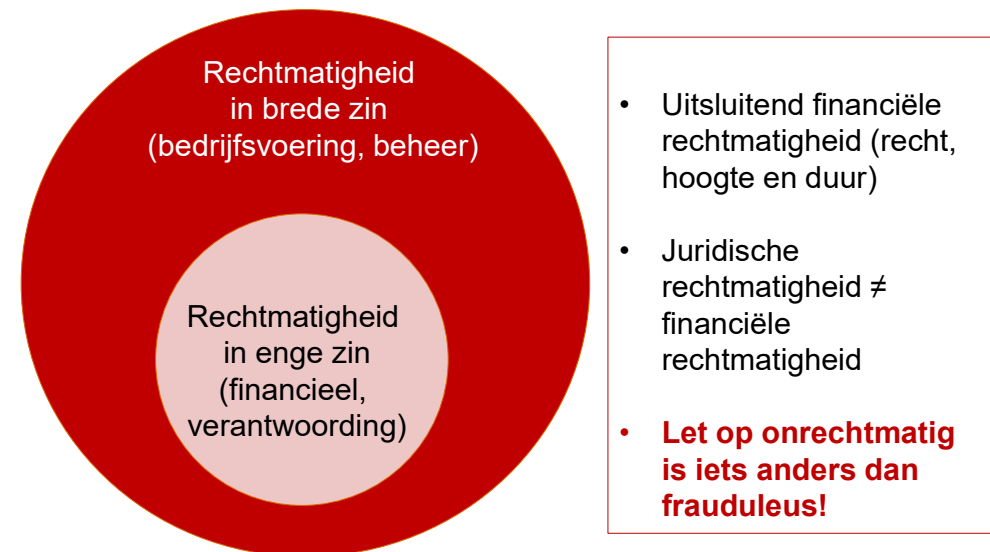
Daarbij komt dat in het kader van de accountantscontrole een onderscheid wordt gemaakt tussen financiële rechtmatigheid (rechtmatigheid in enge zin) en het juridisch begrip rechtmatigheid (rechtmatigheid in de brede zin). **Financiële rechtmatigheid** houdt in dat de financiële beheershandelingen volgens wet- en regelgeving tot stand zijn gekomen, bijvoorbeeld sluit de verantwoording aan op de administratie, is de administratie juist en volledig en zijn bij het tot stand komen van de transacties de relevante regels goed nageleefd.

2.2 ...waarbij de accountant alleen toetst op financiële rechtmatigheid, aan de hand van 3 criteria

De controle van de rechtmatige totstandkoming van de baten en lasten en balansmutaties leidt tot drie extra toetsingscriteria voor de accountant die belast is met de controle van de jaarrekening van de gemeente:

- Voorwaardencriterium
- Begrotingscriterium
- Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (M&O-criterium)

Op de volgende pagina zijn deze criteria voorzien van een nadere toelichting.

Criteria:	Toelichting (gebaseerd op de Kadernota 2022 hoofdstuk 4):
<i>Voorwaardencriterium</i>	Bij het voorwaardencriterium gaat het erom dat bepalingen in wet- en regelgeving worden nageleefd. Voor de rechtmatigheidscontrole zijn met name de gestelde voorwaarden, die betrekking hebben op recht (heeft de ontvanger wel recht op de vergoeding of subsidie), hoogte (klopt het bedrag, is de berekening juist) en duur (zijn de juiste termijnen in acht genomen) van belang. Een voorbeeld van het niet naleven van het voorwaarden criterium is het ten onrechte niet Europees aanbesteden van een opdracht of het ten onrechte verstrekking van een uitkering.
<i>Begrotingscriterium</i>	De accountant kijkt of het budgetrecht van de raad is gerespecteerd en toetst daarom of begrotingsafwijkingen en met name overschrijdingen door de raad zijn geautoriseerd. Deze moeten tijdig, en in elk geval in het begrotingsjaar zelf, aan de raad worden voorgelegd. Als een wijziging niet meer in het jaar zelf is voorgelegd zijn bestedingen boven het begrotingsbedrag strikt genomen onrechtmatig, maar de accountant kijkt per geval in hoeverre er daadwerkelijk sprake is van een onrechtmatigheid (zie tabel bij hoofdstuk 4 Kadernota 2018) die meeweegt in het oordeel van de accountant.
<i>M&O-criterium</i>	Het M&O-criterium geldt in het bijzonder voor bijdragen om niet en subsidies; worden subsidies terecht verstrekt en worden ze ook voor het doel waarvoor het is gegeven gebruikt? Misbruik kan gelijk worden gesteld met het plegen van fraude om zich onrechtmatig overheids gelden toe te eigenen en is dan ook onrechtmatig. Bij oneigenlijk gebruik is feitelijk gehandeld in overeenstemming met wet- en regelgeving, maar is dit in strijd met het doel en de strekking van de wet- en regelgeving. Daarmee zijn dergelijke handelingen niet onrechtmatig.

De nadere uitwerking van de drie rechtmatigheidscriteria voor de gemeente Leiden is opgenomen in het volgende hoofdstuk 3.

3. Operationalisatie 3 criteria voor rechtmatigheid: normenkader jaarrekeningcontrole 2021 Leiden

In dit normenkader zijn de drie rechtmatigheidscriteria zoals vermeld in paragraaf 1.2 en 2.2 geoperationaliseerd voor de gemeente Leiden.

3.1 Inventarisatie relevante wet- en regelgeving gemeente Leiden (voorwaardencriterium)

In het navolgende overzicht is de inventarisatie van de in het kader van de rechtmatigheidscontrole bij de gemeente Leiden te toetsen algemene (externe) en specifieke (interne) wet- en regelgeving opgenomen. Dit overzicht is gebaseerd op het minimumkader zoals opgenomen in het voorbeeld controleprotocol van de VNG en aangevuld met de specifieke interne wet- en regelgeving van de gemeente Leiden.

De accountantscontrole op de rechtmatigheid is limitatief gericht op de naleving van de wettelijke kaders, zoals opgenomen in de kolommen “wetgeving extern” en “regelgeving intern” in de tabel hieronder. Dit uitsluitend voor zover de hierin opgenomen wet- en regelgeving directe financiële beheershandelingen betreffen of kunnen betreffen.

De interne regels van het college naar de ambtelijke organisatie c.q. collegebesluiten, die niet zijn opgenomen in onderstaande tabel, vallen buiten de rechtmatigheidstoets. Deze interne regels kunnen wel relevant zijn voor de nadere vaststelling en invulling van “hogere” besluiten, maar zijn op zich geen object van onderzoek. Voorts kan een afwijking van deze lagere regelgeving passend zijn binnen de uitvoering van hogere besluiten. Het is (over het algemeen) aan het college om een oordeel te vellen over de geconstateerde afwijkingen van de lagere interne regels.

Programma	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern
1. Bestuur en Dienstverlening	Bestuur	- Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers - Algemene Pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa)	- Gedragscode voor burgemeester en wethouders 2014 (RV14.0077) - Verordening rechtspositie wethouders Gemeente Leiden 2014 (RV 15.0012) - Verordening geldelijke voorzieningen raads- en commissieleden 2019 (RV 19.0069)
	Burgerlijke stand en afgifte documenten	- Burgerlijk Wetboek - Gemeentewet - Algemene Wet Bestuursrecht - Wet rechten burgerlijke stand - Wet basisregistratie personen (BRP)	- Verordening Leges 2021 (RV 20.0132)

Programma	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern
		- Paspoortwet	
	Dienstverlening	- Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar bestuur (Wet BIBOB)	
2. Veiligheid	Handhaving	- Gemeentewet - Algemene Wet Bestuursrecht - Drank- en Horecawet	- Algemene Plaatselijke Verordening 2020 (RV 19.0146). - Wijziging Algemene Plaatselijke Verordening 2020 (RV 21.0037) - Drank- en horecaverordening gemeente Leiden 2017 (RV 17.0099)
	Winkeltijden		
	Brandweer en rampenbestrijding		
	Gebruiksvergunning en		
3. Economie	Marktgelden	- Gemeentewet	- Marktverordening Leiden 2015 (RV16.0001) - Verordening markt- en staangeld Leiden 2021 (RV 20.0115) - Wijziging Marktverordening 2015 (RV 18.0121)
	Cofinanciering	- (Uitvoeringsbesluit) Wet ter voorkoming van witwassen en financiering terrorisme	- Deelverordening cofinancieringsfonds Leiden, Stad van ontdekkingen (RV 12.0077)
4. Bereikbaarheid	Verkeer en Vervoer/ wegenbeheer	- Wegenverkeerswet (1994) - Wet personenvervoer - Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020 -2021 - SiSa-regeling lenW E20 - Brede Doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden) SiSa-regeling lenW 27BE27B	- Wegsleeperverordening Leiden 2004 (RV 17.0071) - Verordening tot wijziging van de Wegsleeperverordening Leiden 2004 (RV 18.0051 en 21.0081)

Programma	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern
	Parkeren	- Regeling gehandicaptenparkeerkaart (2001)	- Verordening Parkeerbelasting 2021 (RV 20.0137)
5. Omgevingskwaliteit	Groenbeheer, Speelplaatsen en Wijkbeheer	- Gemeentewet	- Bomenverordening Leiden 2015 (RV 12.0085)
	Dierenwelzijn	- Gemeentewet - Burgerlijk Wetboek	
	Afvalstoffenbeheer	- Gemeentewet - Wet Milieubeheer - Invorderingswet 1990	- Afvalstoffenverordening 2020 gemeente Leiden (RV 20.0043) - Verordening afvalstoffenheffing Leiden 2021 (RV 20.0113)
	Water- en rioolbeheer	- Gemeentewet - Waterwet - Waterleidingwet	- Riolverordening Buitenriolering Leiden 2015 (RV 15.0027) - Verordening rioolheffing Leiden 2021 (RV 20.0116)
	Milieubeheer	- Wet Milieubeheer	- Verordening Duurzaamheidslening gemeente Leiden (RV 20.0006) - Verordening Duurzaamheidsvoucher Leiden 2020 (RV 20.0021) - Subsidieverordening Duurzaamheidsfonds gemeente Leiden (RV 18.0013)
	Telecommunicatie	- Telecommunicatiewet	- Leidingenverordening gemeente Leiden 2012 (RV 11.0096)
	Grafrechten	- Gemeentewet - Wet op de lijkbezorging	
	Ligplaatsvergunning en / nautisch beheer	- Gemeentewet - Binnenvaartpolitie-reglement	- Verordening binnenhavengeld Leiden 2021 (RV 20.0133) - Verordening tot wijziging van de verordening binnenhavengeld Leiden 2021 (RV 21.0111)
6. Stedelijke ontwikkeling	Grondexploitatie	- Wet ruimtelijke ordening - Onteigeningswet	- Subsidieverordening Stadsvernieuwing (RV 18.0036)

Programma	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern
		- Algemene Wet Bestuursrecht	
	Wonen	- Leegstandswet - Woningwet - Huurprijzenwet woonruimte - Huisvestingswet - Wet markt en overheid	- Huisvestingsverordening, onderdeel woonruimtevoorraad, Leiden 2020 (RV 20.0048) - Huisvestingsverordening, onderdeel woonruimtevoorraad, Leiden 2021 (RV 21.0092) - Subsidieverordening wonen boven winkels Leiden 2015 (RV 15.0107) - Verordening starterslening gemeente Leiden (RV 13.0050) - Subsidieverordening groene daken gemeente Leiden (RV 20.0120)
	Omgevingsvergunningen		- Legesverordening 2021 (RV 20.0132)
7. Jeugd en onderwijs	Jeugdzorg	- Jeugdwet	- Verordening jeugdhulp Leiden 2015 (RV 15.0129)
	Verzorgen basis-, speciaal en voortgezet onderwijs	- Wet op het primair onderwijs - Wet op het voorgezet onderwijs - Wet op de expertisecentra - Algemeen Wet Bestuursrecht - Leerplichtwet - Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten – SiSa-regeling OCW D1 - Wet op het voortgezet onderwijs - Wet educatie en beroepsonderwijs - Wet op de expertisecentra - Regionale maatregelen voortijdig schoolverlaten 2016-2021 – SiSa-regeling OCW D1A - Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB) – SiSa-regeling OCW D8	- Verordening ruimte- en inrichtingseisen peuterspeelzalen Leiden 2011 (RV 11.0125) - Verordening leerlingenvervoer gemeente Leiden (RV 15.0048) - Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Leiden 2015 (RV 15.0005) - Verordening materiële financiële gelijkstelling onderwijs gemeente Leiden (RV 98.0164) - Deelverordening Subsidieregeling Combinatiefuncties (RV 15.0082)

Programma	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern
	Volwasseneneducatie	- Volwasseneducatie SiSa-regeling OCW D10 - Wet educatie- en beroepsonderwijs	
	Kinderopvang	- Wet kinderopvang	- Verordening wet Kinderopvang (VWK) gemeente Leiden (RV 04.0131)
8. Cultuur, sport en recreatie	Cultuur en lokale media	- Algemeen Wet Bestuursrecht - Wet op de omzetbelasting (inzake BTW sportvrijstelling)	- Algemene subsidieverordening Gemeente Leiden 2021 (RV 20.0093) - Deelverordening cultuursubsidies 2013 (RV 15.0130) - Deelverordening subsidiëring bejaardensociëteiten en culturele c.q. ontspanningsevenementen voor ouderen (RV 12.0021) - Deelverordening incidentele subsidies sportevenementen (RV 12.0021) - Bedrijfs- en Pleziervaartuigenverordening Leiden 2017 (RV 18.0017) - Deelverordening subsidiëring jeugdsport (RV12.0021) - Deelverordening Amateurkunst Subsidies 2020 (RV .19.0164) - Verordening maatschappelijke ondersteuning Leiden 2020 (RV 19.0153) - Verordening tot wijziging van de Verordening maatschappelijke ondersteuning 2020 (incl. erratum) (RV 20.0108) - Verordening gemeentegaranties geldleningen (RV 18.0080) - Deelsubsidieverordening sportstimulering Leiden 2019 – 2023 (RV 19.0072)

Programma	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern
			- Deelverordening Subsidiering Wijk- en Buurtverenigingen (RV 18.0034)
	Sport	- Wet op het primair onderwijs - Wet op het voortgezet onderwijs - Wet op de expertisecentra	
	Monumentenzorg	- Wet op de ruimtelijke ordening - Gemeentewet Erfgoedwet - Wet op de archeologische monumentenzorg 2007 - Wet algemene bepalingen omgevingsrecht 2010	- Erfgoedverordening Leiden 2017 (RV 17.0064)
9. Maatschappelijke Ondersteuning	Maatschappelijke ondersteuning	- Wet maatschappelijke ondersteuning	- Verordening maatschappelijke ondersteuning Leiden 2020 (RV 19.0153) - Verordening tot wijziging van de verordening maatschappelijke ondersteuning Leiden 2020 (RV 20.0108)
	Vreemdelingenzaken		
10. Werk en Inkomen	Sociale inkomensvoorzieningen	- Participatiewet - Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) - Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) - Wet sociale werkvoorziening - Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (TOZO)	- Re-integratieverordening Participatiewet 2017 Leiden (RV 17.0046) - Afstemmingsverordening Participatiewet IOAW en IOAZ gemeente Leiden, 2016 (RV 16.0048) - Handhavingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ 2015 (RV15.0019) - Verordening tegenprestatie Participatiewet, IOAW en IOAZ Leiden 2015 (RV 14.0105) - Verordening individuele studietoeslag Participatiewet Leiden 2015 (RV 14.0141)

Programma	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern
			- Verordening individuele inkomensvoorslag Leiden 2020 (RV 19.0150)
	Asiel		
	Werkgelegenheid	- Wet sociale Werkvoorziening 1997 - Participatiewet 2015	- Re-integratieverordening Participatiewet 2017 Leiden (RV 17.0046)
	Inburgering		
	Schuldhelp-verlening	- Wet gemeentelijke schuldhelpverlening	- Verordening beschikkingstermijn schuldhelpverlening Leiden 2021 (RV 20.0145)
Ondersteunende en overige processen	Algemeen financieel middelenbeheer	- Burgerlijk Wetboek - Gemeentewet - Wet gemeenschappelijke regelingen - Algemene Wet Bestuursrecht - Besluit Begroting en Verantwoording - Mededingingswet - Financiële verhoudingswet - Wet op de omzetbelasting 1968 - Wet op het BTW compensatiefonds - Wet op de vennootschapsbelasting 1969 - Algemene wet inzake rijksbelastingen - Europese staatssteunregels - Wet markt en overheid	- Financiële Verordening Gemeente Leiden 2020 (RV 20.0024); - Controleverordening gemeente Leiden 2014 (RV 14.0051)
	Arbeidsvoorwaarden en personeelsbeleid	- Ambtenarenwet - Fiscale wetgeving - Sociale verzekeringswetten - CAR/UWO - Wet Normering bezoldiging Topambtenaren (WNT) - Wet (en Besluit) minimumloon en minimum vakantiebijslag 2013	
	Treasurybeheer	- Wet financiering decentrale overheden	- Financiële Verordening Gemeente Leiden 2020 (RV 20.0024)

Programma	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern
		- Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden - Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden - Regeling schatkistbankieren decentrale overheden - Wet houdbare overheidsfinanciën	
	Inkopen en contractbeheer	- EU-aanbestedingsregels en –richtlijnen - Aanbestedingswet en –besluit 2012 - Gids proportionaliteit	
	Plankosten		- Verordening nadeelcompensatie gemeente Leiden 2014 (RV 14.0066)
	Onroerende zaakbelasting	- Gemeentewet - Wet waardering onroerende zaken - Invorderingswet (1990)	- Verordening onroerende-zaakbelastingen Leiden 2021 (incl. err.) (RV 20.0129)
	Precariobelasting	- Gemeentewet	- Verordening precariobelasting Leiden 2021 (RV 20.0114) - Verordening tot wijziging van de verordening precariobelasting 2021 (RV 21.0118)
	Toeristenbelasting	- Gemeentewet	- Verordening toeristenbelasting 2020 (RV 19.0134)

3.2 Spelregels voor autorisatie begroting, begrotingswijzigingen en investeringskredieten gemeente Leiden (begrotingscriterium)

In de Financiële verordening 2020 (RV20.0024) van de gemeente Leiden (ex artikel 212 GW) zijn de volgende artikelen opgenomen met de spelregels voor autorisatie begroting, begrotingswijzigingen en investeringskredieten:

Artikel 2. Planning- en controlcyclus

. De planning- en controlcyclus bestaat in ieder geval uit de wettelijk verplichte begroting en jaarstukken, en daarnaast uit twee of meer tussentijdse rapportages en een kaderstellend stuk voor de opstelling van de begroting (kaderbrief).

Artikel 3. Kaderbrief

Het college biedt voor 15 juni aan de raad ter vaststelling de Kaderbrief aan met daarin een beschrijving van het beleid en de financiële kaders van de begroting voor het lopend begrotingsjaar, het volgende begrotingsjaar en de meerjarenraming.

Artikel 4. Inrichting begroting en jaarstukken

1. De raad kan bij aanvang van een nieuwe raadsperiode zo nodig een nieuwe programma-indeling vaststellen.
2. Het college stelt per begrotingsprogramma de beleidsterreinen vast.
3. In de begroting en de jaarstukken wordt inhoudelijke en financiële informatie verstrekt op het niveau van beleidsterrein.
4. Naast de verplichte basisset beleidsindicatoren stelt de raad per programma eigen indicatoren vast voor het meten van de maatschappelijke effecten van het gemeentelijk beleid.

Artikel 5. Vaststellen begroting: investeringen

Bij de begrotingsbehandeling geeft de raad aan van welke investeringen, niet zijnde investeringen in bedrijfsmiddelen, hij op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen. De overige investeringen worden bij de vaststelling van de begroting geautoriseerd.

Artikel 6. Vaststellen begroting: post onvoorzien

1. De raad stelt in de begroting een post onvoorzien in. Het college beslist over de besteding van deze post. De raad stelt de begrotingswijziging die daarmee samenhangt formeel vast.
2. Over het gebruik van de post onvoorzien stelt het college nadere regels.

Artikel 7. Tussentijdse rapportages

1. In de planning-encontrocyclus worden twee tussentijdse rapportages opgenomen tenzij in overleg met de raad tot een ander aantal wordt besloten.
2. Het college informeert in de tussentijdsrapportages de raad tussentijds over de realisatie van de begroting van de gemeente over het lopende begrotingsjaar in termen van kwaliteit, tijd en geld.
3. De tussentijdse rapportages volgen de indeling van de begroting.
4. Het college informeert de raad als het verwacht dat de lasten, baten en investeringsuitgaven de geautoriseerde baten, lasten en investeringsuitgaven in het begrotingsjaar met meer dan € 100.000 gaan onder- of overschrijden.
5. Voorstellen voor het wijzigen van de geautoriseerde budgetten en de investeringskredieten en bijstellingen van beleid naar aanleiding van de voortgangsrapportages worden gelijktijdig voorgelegd met de kaderbrief en het raadsvoorstel voor het vaststellen van de programmabegroting.

De bevoegdheid van de raad om de begroting en begrotingswijzigingen te autoriseren ligt vast in de Gemeentewet, zie artikelen 189 t/m 195.

3.3 Beleid inzake voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik gemeente Leiden (M&O-criterium)

In de Financiële verordening 2020 (RV 20.0024) van de gemeente Leiden (ex artikel 212 GW) is het volgende artikel opgenomen:

Artikel 35. Misbruik en oneigenlijk gebruik

Het college zorgt voor en legt vast de regels voor het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik van gemeentelijke regelingen en eigendommen.

Het uitgangspunt is dat het M&O beleid in de praktijk in hoofdzaak al is ingebed in de uitvoeringsorganisatie en in de gemeentelijke regelgeving.